

Taalontwikkeling bij tweelingen

| *Marinel Gerritsen*

Eén op de tachtig maal wordt er in Nederland een tweeling geboren. Eind juli 1984 overkwam dit feestelijke gebeuren ook mij. Toen werd ik moeder van twee zonen: Kamiel en Floris. Hoewel het tweetal al meteen na de geboorte duchtig van zich liet horen, begon ik mij al in het kraambed zorgen te maken over hun taalontwikkeling, verontrust als ik daarover werd door de vele bakerpraatjes. Tweelingen zouden alleen met elkaar kunnen praten, in een geheimtaal die niemand anders zou kunnen verstaan. Als ze misschien toch nog ooit Nederlands zouden leren, zou dat altijd heel gebrekkig blijven. Onder het motto 'kennis is macht' besloot ik de luttele vrije tijd die mij nog restte, te besteden aan de studie van onderzoekingen naar taalvererving bij tweelingen. Gelukkig bleken die de beuzelkraam nauwelijks te bevestigen.

Ik ga hier eerst in op de mogelijke oorzaken van het verschil in taalontwikkeling tussen tweelingen en 'eenlingen' (1). Dan beschrijf ik de achterstand die tweelingen soms hebben en geef ik aan op welke wijze die te beperken is (2). Tenslotte eindigt dit stuk optimistisch met een beschrijving van hun taalvoorsprong (3).

1. Oorzaken van verschil in taalontwikkeling tussen 'eenlingen' en tweelingen

Alle baby's, of ze nu alleen of als één van een tweeling geboren worden, kunnen slechts onder bepaalde voorwaarden leren praten. In de eerste plaats moeten ze natuurlijk een goed gehoor hebben. Maar omdat tweelingen en 'eenlingen' gemiddeld even goed kunnen horen, kan verschil in taalontwikkeling tussen hen daar niet aan worden toegeschreven.

Voor een goede taalontwikkeling is het verder nodig

dat kinderen verzorgd worden door mensen zonder taalstoornissen (die veel met ze praten). Baby's die opgroeien in een omgeving waar niet gesproken wordt, leren het niet. Een frappant voorbeeld daarvan zijn de kinderen die in de natuur door dieren zijn groot gebracht. Veel zijn er daar niet van, maar degenen die ontdekt zijn, konden geen andere geluiden maken dan die ze uit hun omgeving kenden: bijvoorbeeld het huilen van wolven, het mekkeren van geiten enzovoort.

Nu is de taalsituatie waarin tweelingen opgroeien natuurlijk heel wat rijker dan die van wolfskinderen, maar wel is zij anders dan die van 'eenlingen'. In het laatste geval ben je toch in elk geval een tijdje de Benjamin van de familie die altijd alle aandacht krijgt. Als één van een tweeling sta je natuurlijk ook volop in de belangstelling, maar die moet je delen. Omdat twee baby's iemand bovendien minstens anderhalf keer zoveel huishoudelijk werk bezorgen dan één, is er minder tijd voor niet essentiële, maar voor de taalverwerving toch wel heel belangrijke zaken als spelletjes, knuffels en dergelijke.

De taalomgeving van één van een tweeling wijkt in twee opzichten sterk af van die van een 'eenling'; hij of zij heeft enerzijds veel minder vaak een verzorger voor zich alleen, anderzijds is hij of zij vaker in een situatie met drie gesprekspartners. Deze specifieke taalsituatie heeft achterstand van sommige taalaspecten (2) en voorsprong van andere (3) tot gevolg.

Een derde en laatste voorwaarde voor een goede taalontwikkeling is dat baby's interesse hebben voor de wereld om hen heen en ook gelegenheid krijgen om daarmee kennis te maken. Bij tweelingen is dat contact met de buitenwereld soms wat minder intensief. Dat komt door een aantal zaken.

Niet te onderschatten is iets heel praktisch: met een tweeling op stap gaan is bijna een onmogelijke taak. Met een tweelingwagen kun je nauwelijks je eigen deur door, laat staan een tram, bus of trein in. Eén kind neem je nog vrij makkelijk overal mee naar toe, bij twee bedenk je je wel een paar maal voordat je dat

doet. Omdat twee van een tweeling zich bovendien zo uitstekend samen vermaken, tonen ze ook minder belangstelling voor de buitenwereld. Dat sust weer eventuele schuldgevoelens van ouders over het 'thuisige tweelingleven'.

Verskil in taalontwikkeling tussen tweelingen en 'eenlingen' is een gevolg van het simpele feit dat ze met z'n tweeën zijn: mensen reageren anders op twee baby's dan op één en als je met z'n tweeën bent, krijg je minder gelegenheid om met de buitenwereld kennis te maken, dan in je eentje.

2. *Taalachterstand van tweelingen*

Taalverwerving van tweelingen loopt ten aanzien van de volgende taalverschijnselen achter bij die van 'eenlingen'.

1. Ze zeggen hun eerste woordje later.
2. Ze leren later goed articuleren.
3. Ze beseffen later dat er verschillende woordklassen zijn (bijvoorbeeld: zelfstandige naamwoorden, werkwoorden, bijvoeglijke naamwoorden).
4. Ze leren later hoe je verschillende soorten zinnen moet maken.
5. Ze maken kortere zinnen.
6. Ze vangen veel later taal op die niet speciaal tegen hen gericht is.

De eerste drie verschijnselen komen waarschijnlijk, doordat één van een tweeling minder vaak een verzorger voor zich alleen heeft dan een 'eenling'. De meest ideale situatie om woorden te leren en klanken goed te leren uitspreken, is immers die met één leerling en één leraar. De achterstand bij het maken van zinnen (de onder 4 en 5 genoemde verschijnselen) komt waarschijnlijk, doordat een tweeling zovaak tegelijk wordt toegesproken. Als je tegen meer mensen spreekt, ga je vanzelf kortere, minder ingewikkelde zinnen maken. Daarom worden tegen tweelingen ook eenvoudigere zinnen geuit dan tegen 'eenlingen'. Als je niet zo vaak ingewikkelde zinnen te horen krijgt, ga je ze zelf natuurlijk ook niet maken.

